

CNV Onderwijs geeft individuele passie en vakmanschap
ruim baan op NOT 2015

Test je superkracht!

Tijdens de NOT 2015 zoomt CNV Onderwijs in op het element individuele passie en vakmanschap met het thema: **Wat is jouw superkracht?** Met een speciaal voor de beurs ontwikkelde test kan iedere leraar ontdekken wat zijn of haar kracht is en hoe hij of zij deze het beste kan inzetten op het werk. De test is ontleend aan het onderzoek dat Myriam Lieskamp en Annemieke Schoemaker van CNV Onderwijs gedaan hebben naar beroepstrots.¹

Tekst:
Frank Stienissen

Voor de onderzoekers was het overigens snel duidelijk dat beroepstrots niet in een zin te vangen is. Beroepstrots gaat onder andere over de manier waarop je je beroep verstaat, over vakmanschap dus, over de betrokkenheid bij de kinderen, over het delen van ervaringen en de vreugde die aan het vak ontleend wordt. Uit de vele reacties die ze binnenkregen, concludeerden ze: "Het gaat dus ook over het belang van het beroep, wat je ermee bereikt en met wie je dit doet (doelgroep en erbij horen), hoe erop gereageerd wordt, de omstandigheden waaronder je dit uitvoert en hoe je jezelf erin kwijt kunt. Het gaat erom dat je jezelf erkent als professional, en vervolgens dat de maatschappij jou erkent als professional."

Invloedrijke factoren

Net zo breed en divers als de definitie van beroepstrots, zijn de factoren die hierop een positieve invloed hebben. Uit het onderzoek kwamen zes categorieën naar voren: passie en vakmanschap (zie kader 'Wat is mijn superkracht?'), ontwikkeling van kinderen, professionele cultuur, waarderende omgeving, geleefde visie van de school en waarderend en veilig klimaat.

Met name de resultaten die de leraar met de leerlingen behaalt, heeft grote invloed op de ervaren beroepstrots. Spontane reacties van kinderen vervullen veel leraren met trots: "Als ik ze na school iets over mijn les tegen hun moeder hoor zeggen, en ze zwaaien dan nog naar mij terwijl ze weglopen." En: "Als kinderen je verbazen met de antwoorden die ze geven en de reacties naar elkaar. Dat zijn gouden momenten." Ook scoren autonomie in het werk, waardering door ouders en waardering door de schoolleider hoog. Opvallend laag was de invloed op de beroepstrots van het ministerie en de inspectie.

Daarnaast willen leraren ook de nodige ruimte krijgen om zichzelf te ontplooien en willen ze hun ambities waar kunnen maken. De ideale leraar bestaat niet, is de algemene opinie, maar iedereen heeft zijn eigen kwaliteiten en die moeten zo goed mogelijk benut worden. En niet onbelangrijk: voor dat vakmanschap moet hij ook voldoende erkenning en waardering krijgen, van leerlingen, ouders, leidinggevers en collega's. Een gemeend compliment wordt bijzonder op prijs gesteld. De onderzoekers stellen onomwonden dat de leidinggevende hierin een essentiële rol speelt: "Zowel in het zelf geven van waardering, als ook in het scheppen van een klimaat waarin dat gebeurt. Een compliment geeft een tevreden gevoel en dit versterkt het zelfvertrouwen."

Over het algemeen vindt men de buitenwacht, de politiek en de media te weinig waardering hebben voor het beroep dat men uitoefent. De clichématige voorstelling van zaken als de lange vakanties en de korte werktijden zetten veel kwaad bloed. Ook vindt men dat de onderwijsinspectie veel te veel oog heeft voor de opbrengsten op het gebied van rekenen en taal en te gemakkelijk "voorbijgaat aan alle inzet op het gebied van leervoorwaarden scheppen en het kind toerusten voor de samenleving". Op zulke momenten ervaren ze een gebrek aan vertrouwen en dat werkt bijzonder demotiverend op de beroepstrots.

Wat is mijn Superkracht?

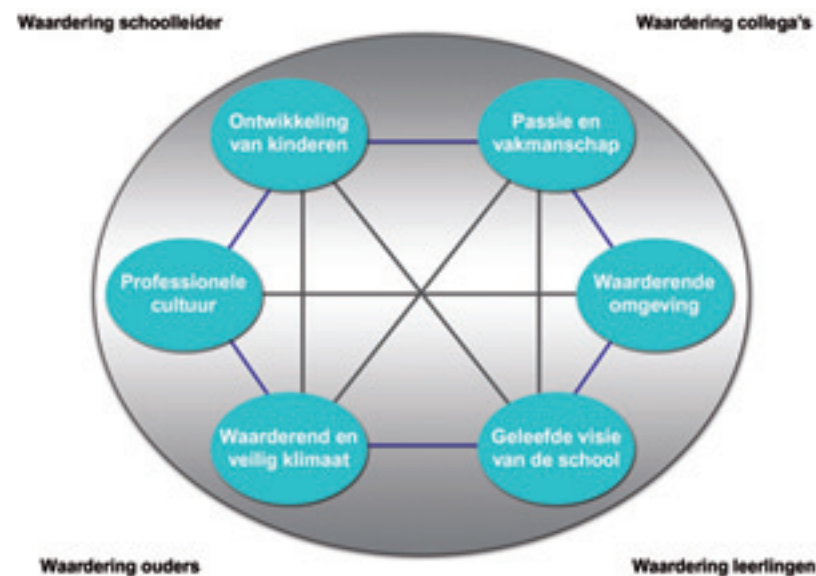
CNV Onderwijs heeft een test ontwikkeld waarmee je kunt ontdekken in welke categorie je kracht ligt. Ben je een teamspeler, natuurlijk leider of de filosoof? Is het wijsheid, intuïtie, daadkracht of wilskracht dat je drijft? De filosofie: iedereen is ergens goed in en iedereen heeft zijn eigen kwaliteiten. Als je weet hoe je die het beste in kunt zetten op je werk, en als je je eigen valkuilen kent, kun je nog beter je werk doen. De test is ook al voor de beurs in te vullen via de website www.not2015.nl

Stand in teken van beroepstrots

De stand van CNV Onderwijs op de NOT 2015 staat geheel in het teken van beroepstrots. De vakbond daagt in de stand alle leraren uit hun passie en vakmanschap te ontdekken. Vragen over initiatief nemen, je verantwoordelijk voelen voor een goede sfeer, orde creëren en taakgericht zijn en onder andere een beroep doen op elkaars talenten passeren de revue. Na het invullen van de test ontvangt de bezoeker direct de uitslag en een 'tote bag' met daarop inspirerende onderwijsquotes als: *What we learn with pleasure we never forget* en *Teaching is the one profession that creates all other professions*. Uit ander onderzoek weten we immers dat medewerkers die regelmatig een compliment ontvangen gemotiveerder zijn om hun werk steeds beter te doen.

Overzicht relaties die van invloed zijn op beroepstrots

Het factoren-actorenmodel brengt de belangrijkste relaties in beeld die van invloed zijn op de beroepstrots van leraren. Er liggen relaties tussen alle factoren en alle factoren hebben een relatie met de actoren. De actoren zijn in staat een positief effect uit te oefenen op de diverse factoren. In de blauwe bollen zijn de factoren genoemd die door de actoren ingezet kunnen worden om de beroepstrots van leraren te bevorderen.

¹https://www.cnvo.nl/fileadmin/user_upload/PDF/defintief_rapportage_beroepstrots_CNV_Onderwijs_2__2.pdf

Tablet als breekijzer in het onderwijs

Wat betekenen tablets voor ons onderwijs? Zijn de mogelijkheden die tablets bieden breekijzer voor onderwijsinnovatie, zoals Maurice de Hond stelt? Zou de content het vliegwiel moeten zijn, zoals Johan Hof van de Klas voor de Toekomst ervaart? Tablets zijn 'hot' in gesprekken en discussies over onderwijsinnovatie. Vanzelfsprekend speelt dit thema ook een hoofdrol op de NOT 2015.

Zowel De Hond als Hof zijn dagelijks in de weer met de innovatie van ons onderwijs. De Hond vanuit zijn stichting Onderwijs voor een Nieuwe Tijd (O4NT), initiatiefnemer van de Steve JobsScholen. Hof als leraar en initiatiefnemer van de Klas voor de Toekomst van OBS West in Capelle aan den IJssel.

De Klas voor de Toekomst is de afgelopen jaren veelvuldig bezocht door onderwijscollega's uit binnen- en buitenland. Hof ziet dat ingrediënten uit zijn onderwijsconcept door andere leraren met plezier worden overgenomen.

Content

Wat bij binnenkomst in de Klas voor de Toekomst direct opvalt, is de omvang van het lokaal. "Kippen hokken we op, daar is iedereen tegen. Maar we stoppen wel 25 tot 30 leerlingen in een veel te klein klaslokaal", zegt Hof verontwaardigd. "In de Klas voor de Toekomst, tweemaal een gemiddeld klaslokaal, wil ik laten zien wat er gebeurt als je kinderen wél de ruimte geeft én een breed scala aan uiteenlopende leermiddelen biedt. Tablets zijn onderdeel van dat aanbod, maar spelen geen hoofdrol." Hof ziet meer in blended learning. De inzet aan zich van een tablet vernieuwt het onderwijs niet. Hof vergelijkt de komst van de tablet met de komst van het digitale schoolbord. "Het heeft lang geduurd voordat we met z'n allen het digibord niet meer als veredeld krijtjesbord gebruikten. Voordat er geschikte interactieve en multimediale content kwam, waren we jaren verder."

Interactief en multimediaal

Twee jaar geleden stond De Hond samen met zijn echtgenote voor de schoolkeuze van hun dochter. De Hond: "Er viel eigenlijk niets te kiezen. We wilden haar daarom maar thuisonderwijs gaan geven. Interactief en multimediaal. Toen ik dit voornemen en onze beweegredenen vertelde aan toenmalig wethouder en nu minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid Lodewijk Asscher, reageerde hij met de vraag waarom ik niet zelf een school begon." Inmiddels is dochter Daphne 5 en zit ze met veel plezier op de dit schooljaar gestarte Amsterdamse school 'De Ontplooiing', waar De Hond zelf de voorzittersrol vervult. De Ontplooiing behoort tot de ruim twintig Steve JobsScholen die Nederland kent.

Op het eerste gezicht oogt De Ontplooiing ongestructureerder dan een gemiddelde basisschool. Kinderen zitten, met iPad en koptelefoon, op loungebanken in een soort grote huiskamer, de stilteruimte. Ze zijn ingespannen aan het werk. Een ander groepje bouwt aan een grote hijskraan in een van de ateliers. Er zijn ruimtes waar kinderen kleien of muziek kunnen maken. Tablets spelen er een belangrijke rol. De Hond ziet tablets als breekijzer voor onderwijsinnovatie. "Kinderen vinden leren via de tablet véél leuker, is mijn ervaring. De motivatie en energie nemen toe. Het is zo'n speelse manier van leren. Het vergroot de betrokkenheid bij leren. De techniek is gemakkelijk. De Steve JobsScholen gebruiken ICT om de doelstelling te realiseren die we voor ogen hebben, namelijk het maximale halen uit de talenten van ieder

kind. ICT helpt daarbij, niet meer en niet minder”, legt De Hond uit. “In een klassieke schoolstructuur is het ontzettend moeilijk om het maximale uit elk kind te halen. Gemiddeld zitten er 25 kinderen in een groep. Hoe moet een leraar binnen het systeem van ‘one size fits all’ ooit alle leerlingen optimale kansen bieden?”

Talenten aanboren

Ook Hof vindt de tablet ‘een prettig en bruikbaar middel’ om bij leerlingen talenten aan te boren en die verder te ontwikkelen. “Tablets bieden een virtuele leeromgeving met simulaties, animaties en bovenal adaptieve mogelijkheden. Je laat kinderen veel meer nadenken, creatieve oplossingen bedenken en producten maken, in plaats van kant-en-klare antwoorden geven. Tablets zijn bovendien heel gebruiksvriendelijk, veel veiliger dan bijvoorbeeld computers, en ze zijn efficiënter en sneller dan laptops. Voorwaarde is wel dat de school over een goed draadloos netwerk beschikt, evenals een goede infrastructuur. Niets is zo ontmoedigend als een tablet of een digibord dat uitvalt. Scholen zijn er over het algemeen helaas nog lang niet op berekend om met alle groepen online te gaan. Maar dat zijn allemaal zaken die je professioneel zou kunnen regelen.”

Volgens De Hond blijven veel scholen hangen in de discussie ‘gaan we over op laptops of tablets?’. Maar daar gaat het hem al lang niet meer om. Hij wil onderwijs op maat aanbieden en dat betekent volgens hem per definitie dat je de klassikale aanpak vaarwel zegt. Het is volgens hem een grote misvatting dat deze kinderen de hele dag met hun hoofd boven de iPad hangen. De Hond: “Zeker de helft van de tijd werken onze leerlingen niet met de iPad. Ze werken bijvoorbeeld samen aan een techniekopdracht in een van de ateliers. Of ze maken muziek of spelen buiten.” Ook in de Klas voor de Toekomst is er voldoende tijd voor andere dingen. Hof vindt het belangrijk dat er voldoende tijd overblijft voor tastbaar en aanschouwelijk onderwijs.

Toch gaat het Hof allemaal nog veel te langzaam en vindt hij de inspanningen te vrijblijvend. Scholen moeten volgens hem meer ondernemen om die doorbraak naar het onderwijs van de 21ste eeuw te bewerkstelligen. Ook kan men niet meer als excuus aanvoeren dat er onvoldoende digitaal instructie- en oefenmateriaal voorhanden is. Met de moderne programma’s kan ieder kind op zijn eigen wijze door de stof heen. “Dat is waar we naartoe moeten. Adaptieve mogelijkheden vormen nu juist de meerwaarde van het gebruik van tablets. Digitaal leermateriaal is natuurlijk niet een pdf van het lesboek. Het motiveert kinderen enorm als ze opdrachten voorgeschoteld krijgen die ze ook kunnen maken. Cruciaal is dat een leerling gelijk feedback op gemaakte opdrachten krijgt en vervolgens daarop aangepaste vervolgoopdrachten krijgt, met zo nodig gepaste uitleg in tekst, gesproken woord en/of beeld. Haalt een kind een volgend niveau niet, dan moet het automatisch opdrachten uit een niveau lager aangeboden krijgen.”

Tijdens de NOT, die van 27 tot en met 31 januari 2015 plaatsvindt in de Jaarbeurs in Utrecht, laten Hof en zijn leerlingen hun dagelijkse schoolpraktijk zien. Ook is er veel aandacht voor de Steve JobsScholen in de vorm van drie presentaties.

Leraren met Lef wil de leraar weer aan het roer zien

Renée van Eijk

Leraren met Lef biedt een podium aan leraren die het onderwijs positief-kritisch benaderen. “We vinden dat je niet alleen kritiek moet hebben, maar dat je er ook echt iets aan moet doen. Hoe kan het beter? Wat werkt wel en wat werkt niet?”, zegt Renée van Eijk, voorzitter van Leraren met Lef. Op de Nationale Onderwijstoonstelling 2015 nodigt ze alle leraren van harte uit om kennis te maken met deze jonge netwerkorganisatie. “De leraar moet zelf aan het roer staan”, stelt ze onomwonden.

Tekst:
Frank Stienissen

Renée van Eijk was op een haartje na Leraar van het Jaar 2014 in de categorie basisonderwijs. Sinds dit jaar is ze voorzitter van Leraren met Lef, een netwerk van enthousiaste leraren ontstaan vanuit een LinkedIn-groep. Aan ambitie heeft de organisatie geen gebrek. “Het is ons streven om zoveel mogelijk leraren zoveel mogelijk voldoening uit hun vak te laten halen”, aldus Van Eijk. “We willen trots kunnen zijn op ons vak en het aanzien daarvan verhogen.”

Jaarlijks organiseert Leraren met Lef een landelijke manifestatie en tal van regionale manifestaties. Het bestuur bestaat uit leraren van po, vo en mbo. Van Eijk: “Onze leden staan voor de klas of hebben een nauwe relatie met het onderwijs. Verbinding staat centraal. We willen leraren met elkaar in contact brengen, zodat ze kunnen leren van en met elkaar. We binden gelijkgestemden die positief naar hun vak kijken. Als een leraar met lef ergens kritiek op heeft, dan kijkt hij of zij altijd welke bijdrage geleverd kan worden om datgene waar kritiek op is te verbeteren.”

Laagdrempelig en hulpvaardig

“Als er één beroepsgroep belangrijk is voor de toekomst, dan zijn het wel leraren”, stelt Van Eijk. “Tenminste, als we het goed doen.” Leraren met Lef wil in haar netwerk leraren gelegenheid bieden zich professioneel verder te ontwikkelen. “Als startende leraar is het belangrijk dat je goed weet bij wie je op jouw school terecht kunt”, weet Van Eijk uit ervaring. “Het is vooral aan scholen om startende leraren zich in een warm bad te laten voelen. Dat kan bestaan uit collega’s die regelmatig vragen hoe je dag was. Ervaren collega’s, bij wie je altijd terecht kunt als je ergens mee zit of ergens niet uitkomt. Heel laagdrempelig en hulpvaardig. Ik heb op mijn pabo-opleiding bijvoorbeeld helemaal niet kunnen oefenen met het houden van rapport- en oudergesprekken. Ook had ik nog nooit een groepsplan gemaakt. Daar heb ik flink wat hulp bij nodig gehad van mijn ervaren collega’s. Ik vind eigenlijk dat een leraar die een stagiair begeleidt, deze leraar in spe bij al dit soort werkzaamheden zou moeten betrekken. Ik denk dat veel mensen in de eerste jaren afbranden, omdat ze onderschatten wat er naast het lesgeven in de klas allemaal bij het leraarschap komt kijken. Die werkzaamheden kunnen veel druk veroorzaken. Leraren met Lef wil met de lerarenopleidingen in contact treden, om te onderzoeken hoe startende leraren hierin ondersteund kunnen worden.”

Vlammetje

Naast die begeleiding binnen school moedigt Leraren met Lef tijdens haar netwerkbijeenkomsten (startende) leraren aan ervaringen te delen en actiever het heft in eigen handen te nemen om het onderwijs te verbeteren. Van Eijk: “We inventariseren wat er in het land gebeurt. We zoeken contact met schoolleiders. Inmiddels is er ook een club ‘Directeuren met Lef’ opgestaan. We kijken waar we elkaar kunnen versterken. Na een regiobijeenkomst kreeg ik van een collega het bericht: ‘Jullie hebben mijn vlammetje weer aangewakkerd. Ik ben weer gaan nadenken over waarom ik eigenlijk voor de klas sta. Ik ben me weer gaan verdiepen in allerlei

theorieën. Dat voelt goed.’” Volgens Van Eijk is dat een van de belangrijkste toegevoegde waarden van de netwerkorganisatie. “Mensen voortdurend scherp houden. En als het kan een stapje vooruit helpen.”

Aan het roer

Van Eijk benadrukt dat Leraren met Lef vernieuwing en verbetering enthousiast omarmt. “Maar in het verleden gebeurde dat heel erg top-down. Toen werden er allerlei dingen van bovenaf opgelegd en dat werkt volgens ons niet. Gelukkig dringt dat langzaam maar zeker tot Nederland door.” Ook vindt Van Eijk dat de Nederlandse leraar zich veel bewuster moet zijn van zijn taak en zijn rol als leraar. “Ik ben net op studiereis naar Finland geweest en daar hebben de leraren een heel duidelijke visie. Ze weten precies wat ze willen bereiken met hun kinderen, hoe het onderwijs van de toekomst eruit moet zien. Die visie ontbreekt bij veel Nederlandse leraren. Daar moet verandering in komen, vinden wij. De leraar moet zelf aan het roer staan.”

Volgens Van Eijk kunnen er in Nederland belangrijke stappen voorwaarts gezet worden als er duidelijke criteria komen voor de lerarenopleidingen. Pas dan is de kwaliteit van de leraren gewaarborgd en ontstaat er volgens haar de mogelijkheid om de verantwoordelijkheid daar te leggen waar ze thuishoort: bij de leraren. “In Finland heb ik aan diverse directeuren gevraagd of ze wel eens in de klas een leraar beoordelen. Toen ze vroegen wat ik daarmee bedoelde, zei ik dat het in Nederland heel normaal was dat een directeur op gezette tijden de competenties van een leraar beoordeelt. Daarop keken ze me verbaasd aan en zeiden ze: ‘Hoe kan hij dat nou doen, de leraar is toch de expert? Hij weet toch het beste wat die leerlingen nodig hebben? Ik kan hem hoogstens vragen wat hij nodig heeft om zich nog beter te ontwikkelen of hoe ik hem nog beter kan faciliteren, zodat hij nog beter les kan geven.’”

Ruimte en vertrouwen

Dat deze manier van werken voor Nederland nog een brug te ver is, beaamt Van Eijk. “Maar het is geen utopie, het is wel ons streven. Goede, gekwalificeerde leraren moet je de ruimte en het vertrouwen geven om hun taken optimaal te verrichten. Daar willen we naartoe en daar is lef en visie voor nodig. En vooral heel veel positief-kritische leraren die vooruit willen. Daar kunnen we er niet genoeg van krijgen.”

Een overzicht van de presentatiesessies van Leraren met Lef op NOT 2015 is te vinden op: <http://www.not-online.nl/nl-NL/Bezoeker/Beursinformatie/Activiteiten/Onderwijsacademie.aspx>

NOT 2015

De Nationale Onderwijstoonstelling is te bezoeken van dinsdag 27 tot en met zaterdag 31 januari 2015 in de Jaarbeurs in Utrecht.

Onderwijsprofessionals krijgen een stevig programma voorgeschoteld om zich te laten informeren over actuele ontwikkelingen en interessante innovaties op onderwijsgebied.

NOT is de grootste vakbeurs voor professionals in het po, vo en mbo. Meer informatie over de beurs, nieuws, activiteiten, deelnemers en whitepapers is te vinden via www.not-online.nl.

